

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų identifikavimo lentelių, įrašų, tų lentelių tvirtinimo vietos ir būdų

COM(2007) 344 galutinis — 2007/0119 (COD)

(2008/C 10/07)

2007 m. liepos 13 d. Europos Sąjungos Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 95 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų identifikavimo lentelių, įrašų, tų lentelių tvirtinimo vietos ir būdų.

Komitetas, remdamasis tuo, kad pasiūlymas yra [visiškai] priimtinas ir kad dėl jo Komitetas neturi pastabų, savo 438-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. rugsėjo 26–27 d. (rugsėjo 26 d. posėdis), 165 nariams balsavus už ir 8 susilaikius, nusprendė pateikti palankią nuomonę dėl siūlomo dokumento.

2007 m. rugsėjo 26 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano: išnaudoti potencialą

COM(2006) 545 galutinis

(2008/C 10/08)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2006 m. spalio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl Komisijos komunikato dėl Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų plano: išnaudoti potencialą.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. rugsėjo 5 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Edgardo Maria Iozia.

438-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. rugsėjo 26–27 d. (rugsėjo 27 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 145 nariams balsavus už, 1 prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas palankiai vertina Europos Komisijos tikslus ir siūlomas priemones bei jiems pritaria. Efektyvus energijos vartojimas yra pagrindinė ir pati svarbiausia veiksmų sritis siekiant Europos energetikos politikos (EEP) tikslų: mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo kiekį (priemonė padėsianti kovoti su visuotiniu klimato atšilimu), energetinę priklausomybę nuo ES nepriklausančių valstybių ir užtikrinti Europos sistemos konkurencingumą išlaikant prieinamą energijos tiekimą.

1.2 Atsižvelgdamas į, *inter alia*, naujausią Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos (angl. IPCC) ataskaitą, EESRK mano, kad šis tikslas yra realus, tačiau būtina dėti visas įmanomas

pastangas, kad būtų sumažintas energijos vartojimas ir taptų techniškai įmanoma sutaupyti daugiau nei 20 proc. energijos. Šis tikslas turi būti numatytas nacionaliniuose veiksmų planuose, sudarytuose remiantis pradinėmis finansinėmis ir technologinėmis sąlygomis, siekiant užtikrinti vienodą tikslų pasiekimą atsižvelgiant į valstybių narių galimybes. Reikės nustatyti ir tarpinius tikslus, pvz., 2012 m. ir 2016 m., kad būtų galima imtis naujų priemonių tuo atveju, jeigu pažanga pasirodys pernelęsiama.

1.3 EESRK siūlo Komisijai pradėti specialias diskusijas dėl gyvenimo būdo ir „gyvenimo kokybės“. EESRK klausia Komisijos, ar ji tiki, kad tokiu tempu augant vartojimui ir didėjant teršalų išmetimui tikrai bus įmanoma užtikrinti ateities kartoms

tokį pat gyvenimo būdą? Suvokime, kad tai neįmanoma, slypi iššūkis, kurį atremti galima tik ryžtingai, drąsiai ir tinkamu metu imantis veiksmų. Be to, svarstant šią problemą reikia suprasti, kad, staiga išaugus gyventojų perkamajai galiai, sutaupyta energija rikošeto principu neturi būti naudojama dar didesniai vartojimui finansuoti.

1.4 EESRK siūlo įtraukti dar vieną prioritetinę veiklą — kurti centrinio šildymo ir aušinimo tinklus, kadangi tai leistų išvengti 33 proc. pirminės energijos transformacijos nuostolių.

1.5 EESRK rekomenduoja imtis prioritetinių iniciatyvų, kurios sudarytų sąlygas kurti ir vystyti su efektyviu energijos vartojimu susijusias darbo vietas, diegti naujas integruotas energetikos paslaugas, taikyti mokslinius tyrimus ir panaudoti taikomosios veiklos rezultatus (R&D), vystyti kietųjų miesto atliekų perdirbimą ir apdorojimą, kadangi tai taip pat leidžia sukurti daug darbo vietų, bei skatinti bendros socialinės atsakomybės iniciatyvas. Labai svarbu skatinti studijuoti su energetika susijusias mokslo sritis aukštojo ir universitetinio mokslo studijų metu.

1.6 Siekiant įgyvendinti septynioliasdešimt penkias veiksmų plane numatytas iniciatyvas, atlikti jų stebėseną ir įvertinti visų siūlomų priemonių veiksmingumą, reikės daugiau Komisijos darbuotojų, kurie turės užtikrinti šios veiklos plėtojimo stebėseną. EESRK rekomenduoja atlikti šio poreikio išsamią analizę, kad būtų galima skirti pakankamus žmogiškuosius ir finansinius išteklius.

1.7 EESRK mano, kad būtina stiprinti ES gebėjimą atstovauti bendrai pozicijai energijos efektyvumo klausimu tarptautinių santykių srityje. Šiuo tikslu Komitetas rekomenduoja Komisijai įvertinti ar, prireikus, pakeisti sutartis, kad būtų galima sustiprinti bendrą išorės atstovavimą, paliekant galimybę valstybėms narėms laisvai nuspręsti, koks energijos derinys geriausiai atitinka jų poreikius.

1.8 EESRK rekomenduoja, kad mokesčių politikoje, remiančioje Veiksmų plane numatytų tikslų įgyvendinimą, būtų atsižvelgiama į pažeidžiamiausias socialines grupes — bedarbius, pensininkus ir darbuotojus. Į šių socialinių grupių interesus turi būti atsižvelgta vykdant bet kokias „energijos mokesčio“ įvedimo ar mokesčių paskatų iniciatyvas.

1.9 EESRK smerkia nesugebėjimą tinkamai derinti transporto ir energetikos politikos kryptis, kadangi kartu su aplinkos ir pramonės politikos kryptimis šios politikos kryptys apima techninius ir pramoninius poreikius ir problemas, kurie vieni kitus papildoma. Komitetas yra pagrįstai susirūpinęs, kad dėl minėto suderinimo trūkumo šis Komisijos dokumentas bus kur kas mažiau veiksmingas nei galėjo būti.

1.10 Pagrindiniu veiklos prioritetu turi būti gyvenamieji namai. Būtų galima daug sutaupyti aiškiai išsprendus kai kuriuos pagrindinius klausimus, pvz., didelės mokesčių naštos, susijusios su priemonėmis, kuriomis siekiama gerinti energijos vartojimo efektyvumą, mažinimu, administracinės naštos panaikinimo (licencijos, leidimai) ir viešojo finansavimo, skirto gerinti operatorių žinias ir juos mokyti. Gyvenamiesiems namams, kurie turi energijos taupymo sertifikatus, turėtų būti taikoma mokesčių lengvata, o jei tokio namo savininkas negauna apmokestinamųjų pajamų, elektros energijos tiekimui turėtų būti taikoma energijos premija. Lengvatiniai tarifai turėtų būti taikomi tuomet, kai metinis energijos suvartojimas yra mažesnis už tam tikrą lygį. Visi statybos pramonėje dirbantys asmenys turi būti mokomi, kokiais būdais galima pasiekti didesnę energijos vartojimo efektyvumą pastatuose. Taip pat reikalingos naujos paskatos siekti šių tikslų.

1.11 EESRK mano, kad reikalingų investicijų finansavimą turėtų pasidalyti viešasis ir privatusis sektoriai. Atsižvelgiant į kai kuriose valstybėse narėse jau sėkmingai taikomą praktiką, reikėtų aktyviau kurti specialius fondus naudojant nedidelę aktyviai sektoriuje veikiančių įmonių pelno dalį, tačiau reikia stebėti, kad nepadidėtų galutiniams vartotojams taikomi tarifai arba nesumažėtų svarbios investicijos, kurios reikalingos gamybos sektoriui.

1.12 EESRK mano, kad, sprendžiant šį svarbų uždavinį, labai svarbus pilietinės visuomenės ir darbdavių, profesinių sąjungų ir aplinkos apsaugos organizacijų dalyvavimas. Laukiamų rezultatų galima pasiekti tik formuojant plačiosios visuomenės įgūdžius, gilinant žinias ir ugdant sąmoningumą, kadangi galutiniai vartotojai yra didžiausi energijos vartotojai. Energijos vartojimas gyvenamuosiuose namuose, privačiame transporte ir darbo veikloje tiesiogiai priklauso nuo kiekvieno asmens. Labai svarbu mokyti „atsakingo energijos vartojimo“ pradędant jau vaikų darželiuose ir tęsiant vėliau. Visa visuomenė privalo išsipareigoti siekti šio tikslo, nes tai yra ir privalo tapti naujos civilizacijos simboliu. Kiekvienas europietis privalo jausti, kad nors truputį prisideda prie energijos taupymo, kad ir būsimos kartos galėtų džiaugtis gamtos paveldu, kuriam dėl taršos ir su ja susijusios klimato kaitos šiuo metu yra iškilusi didelė grėsmė.

1.13 EESRK pabrėžia, kad buitinių prietaisų pramonė pasiekė puikių rezultatų naudodama ženklumą. Iki 70 proc. energijos sutaupantys šaldytuvai ir iki 60 proc. energijos sutaupančios skalbimo mašinos rodo, koks veiksmingas yra šis metodas. EESRK ragina taikyti ekologiško dizaino praktiką viešųjų pastatų, gyvenamųjų namų, viešojo ir privataus transporto sektoriuose, t. y. sektoriuose, kuriuose yra labai aukštas energijos suvartojimo lygis (iki 70 proc. visos suvartotos energijos).

1.14 Energijos praradimas gamybos, perdavimo ir paskirstymo etapuose reikalauja išskirtinio dėmesio. Prarandama daugiau nei trečdalis energijos — 480 Mtne. Naudojant aukštos įtampos nuolatinės srovės perdavimą nuostoliai sumažinami nuo daugiau nei 10 proc. iki 3 proc. energijos 1 000 km. Be to, nuolatinės srovės perdavimas turi privalumų elektrinio bei magnetinio lauko poveikio žmonėms požiūriu ir panaikina kintamosios srovės perdavimo metu generuojamas ypač žemo dažnio elektromagnetines bangas.

1.15 Atsižvelgdamas į puikius saulės šilumos energijos srityje pasiektus rezultatus, EESRK ragina Komisiją ir Tarybą skatinti šios technologijos sklaidą ir ją remti.

1.16 EESRK pritaria Komisijos tikslui sparčiau plėtoti termofikacijos jėgaines, tačiau mano, kad būtina sparčiau patvirtinti tokių jėgainių efektyvumo matavimui skirtą standartinių reguliavimą. EESRK mano, kad būtų naudinga investuoti į trigeneravimą skatinančias programas, kur kurui būtų naudojama biomasė. Reikėtų skatinti mikrotermofikacijos įrenginius (pagal Direktyvą 2004/8/EB, tai termofikacijos įrenginiai, kurių didžiausias galingumas yra mažiau kaip 50 kW). Tokie įrenginiai turėtų būti įtraukiami į energijos taupymo ir poveikio aplinkai mažinimo iniciatyvų programas, paprasčiau integruojami į nacionalinius tinklus ir turėtų tapti paskirstytos gamybos vystymo dalimi. Tačiau verslui reikėtų suteikti paramą, skirtą padengti papildomas sistemos sukkelto dabartinių perdavimo tinklų pakeitimo išlaidas.

1.17 Dujų ir elektros rinkos nebuvo visiškai liberalizuotos. Įmonės, kurios tvarko techninius monopolius, turi būti teisiu požiūriu atskirtos nuo laisvos konkurencijos sąlygomis veikiančio verslo.

1.18 EESRK mano, kad kuriant nuotolinės energijos skirstymo valdymo sistemą ir siekiant kuo veiksmingiau išnaudoti tinklo apkrovą, įdiegti elektroniniai skaitikliai būtų naudingi. Tokie skaitikliai yra tinkama priemonė ir atitinka energijos efektyvumo sritį reglamentuojančiose Europos direktyvose numatytus reikalavimus.

1.19 Transporto sektoriuje buvo dedama daug pastangų mažinant energijos suvartojimą ir teršalų išmetimą. Tačiau nuolatinis CO₂ išmetalų didėjimas, visų pirma dėl vis didesnio privataus, o taip ir kitų rūšių transporto naudojimo, verčia imtis naujų priemonių (CO₂ išmetalai iš kelių transporto nuo 1990 m. iki 2004 m. padidėjo 26 proc.). Komisija atidžiai nagrinėja poveikio vertinimą dėl teisės aktų dėl procedūrų, skirtų pasiekti 120 g. CO₂/km tikslą, patvirtinimo. EESRK rekomenduoja patvirtinti visas šiam tikslui pasiekti būtinas priemones, tačiau yra

labai svarbu užtikrinti, kad tos priemonės būtų protingos ir ekonomiškai pagrįstos techniniu ir gamybos požiūriu.

1.20 Komitetas mano, jog būtina atkreipti dėmesį į tai, kad plačiu mastu iškastinį kurą keičiant biodegalais gali kilti pavojus, kad bus sukurta konkurencija tarp degalų ir maisto produktų gamybos skirstant derlingus sklypus. Maisto produktų kainos augs kartu su energijos produktų kainomis, kurios savo ruožtu labai priklauso nuo iškastinio kuro kainų. Taigi, gali būti sukurta konkurencija ⁽¹⁾ tarp šiaurės „automobilistų“ ir nepalankiose sąlygose gyvenančių ir badą kenčiančių pietuose esančių šalių gyventojų.

1.21 EESRK visiškai remia Komisijos siūlomas iniciatyvas, finansavimą ir mokesčių strategiją, ypač tas, kurios apima EIB ir ERPB. Komitetas taip pat remia veiksmus, skirtus padidinti Europos banko sektoriaus suinteresuotumą teikti finansinę paramą nacionalinių energetikos planų įgyvendinimui. EESRK ragina surengti šiam tikslui skirtą konferenciją dėl efektyvaus energijos vartojimo finansavimo ir taip padidinti suinteresuotųjų šalių suvokimą ir paskatinti Europos bankininkystės sektoriaus dalyvavimą svarbiame Europos ekonomikos modernizavimo projekte.

1.22 EESRK pritaria, kad būtų sukurta „Merų konferencija“, bet mano, kad sukviesti 20 Europos svarbiausių miestų merų tėra menkas tikslas. Turėtų būti siekiama daug daugiau, o vietos patirtis turėtų būti išnaudojama daug veiksmingiau. Vienas iš būdų sujungti administratorių, atsakingų už miesto transporto politiką, ir administratorių, atsakingų už gretimas veiklos sritis, darančias tiesioginį poveikį visuomenei, patirtį — sukurti portalą arba kitokią ryšio priemonę, skirtą keistis patirtimi tarp ES didmiesčių ir miestų, kuriuose gyvena daugiau nei 80 proc. ES gyventojų.

1.23 EESRK apgailestauja, kad Veiksmų plane nepakankamai dėmesio skiriama socialinių partnerių ir socialinio dialogo vaidmeniui visuose energijos taupymo politikos įvertinimo, skatinimo ir vystymo lygiuose. EESRK ragina Komisiją imtis veiksmų, skirtų skatinti ekologinio tvarumo klausimų įtraukimą į įvairias veikiančias socialinių dialogų struktūras, ypač į sektorinį dialogą ir Europos darbo tarybas. Padėdamos skleisti geriausios patirties pavyzdžius, profesinių sąjungų organizacijos vaidina svarbų vaidmenį ugdant žinias ir suvokimą Europos ir nacionaliniu lygmeniu.

1.24 Labai svarbu, kad energijos taupymo klausimas būtų sprendžiamas pasitelkiant įmonių socialinės atsakomybės gerąją praktiką, ypač daugiatautėse įmonėse, kur sprendžiant visas su efektyviu energijos vartojimu susijusius klausimus taip pat būtinas aktyvesnis socialinis dialogas.

⁽¹⁾ L. Brown, www.earthpolicy.org ir 2005 m. Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) ataskaita.

1.25 Komisija tvirtai pabrėžia tarptautinių energijos intensyvumo didinimo problemos aspektą. EESRK pritaria partnerytės pasiūlymams ir tam, kad būtų parengtas Tarptautinis pagrindų susitarimas. Planuojamos tarptautinės konferencijos dėl efektyvaus energijos vartojimo klausimu EESRK išpėja dėl nepakankamai įvertinto poreikio įtraukti AKR ir Euromed valstybes bei EKP programas. Norint pasiekti tvaraus vystymosi tikslus, būtinas tarptautinis bendradarbiavimas, todėl reikia daugiau diplomatinį pastangų, kad, pasibaigus Kioto protokolo galiojimui, iki 2009 m. būtų pasirašytas naujas tarptautinis susitarimas. Šis klausimas bus aptartas šiais metais įvyksiančioje konferencijoje, kuri bus surengta Balyje.

2. Komisijos komunikatas

2.1 Vadovaudamasi 2006 m. pavasarį vykusios Europos Vadovų Tarybos, kuri pritarė Žaliojoje knygoje „Europos Sąjungos tausios, konkurencingos ir saugios energetikos strategija“ pateiktoms rekomendacijoms, nurodymu Komisija paskelbė komunikatą „Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą“.

2.2 Komunikate pateikiamais pasiūlymais iki 2020 m. siekiama 20 proc. sutaupyti tikėtino energijos suvartojimo, įvertinant BVP augimą ir nedarant kitokios intervencijos. Įgyvendinus šį planą, būtų sutaupyta iki 390 Mtn energijos per metus, o CO₂ išmetalai būtų sumažinti 780 Mt per metus. Siūlomos priemonės turėtų užtikrinti bendrą 1 proc. sumažėjimą per metus, manant, kad BVP augimas bus 2,3 proc., ir darant prielaidą, kad nebus vykdomos jokios naujos intervencijos, ir tai duotų 0,5 proc. metinį suvartojimo padidėjimą. Papildomas investicijas turėtų kompensuoti daugiau kaip 100 mlrd. eurų, kurie kasmet bus sutaupomi iš degalų.

2.3 Žaliojoje knygoje dėl energijos vartojimo efektyvumo arba kaip mažesnėmis sąnaudomis sutaupyti daugiau energijos pradėtos diskusijos išsivystė į sudėtinį nuoseklų 75 priemonių, kurios apima visas energiją taupyti leidžiančias sritis, pasiūlymą. Prioritetinių veiklos sričių sektoriai yra pastatų sektorius ir transporto sektorius, kuriuose suvartojama didžioji dalis naftos produktų, tačiau tiek pat dėmesio turėtų būti skiriama taupymui, kurį galima pasiekti pramonėje bei vykdant energijos gamybą, perdavimą ir transformavimą.

2.4 Komisijos plane nustatyti trumpojo ir ilgesnio laikotarpio veiksmai, kurių bus imamasi per ateinančius šešerius metus. Norint iki 2020 m. pasiekti, kad būtų sutaupoma 20 proc. energijos, bus reikalingas tolesnių veiksmų planas.

2.5 Žvelgiant į taupymo galimybes, galima vertingai sutaupyti galutinio vartojimo sektoriuose, įskaitant 25 proc. gamybos pramonėje, kur daugiausia leistų sutaupyti periferinė įranga,

pvz., varikliai, ventiliatoriai ir apšvietimas. Transporto atveju numatoma galimybė sutaupyti 26 proc. energijos, stiprinant įvairias transporto rūšis ir perėjimą prie kitų transporto priemonių, kaip tai nustatyta Baltojoje knygoje dėl transporto politikos. Sutaupyti 27 proc. numatyta gyvenamųjų namų sektoriuje izoliuojant sienas ir stogus, gerinant apšvietimą ir naudojant efektyvesnius buitinius prietaisus. Komerčinės paskirties pastatuose bendrai pagerinus energijos valdymo sistemas galima sutaupyti iki 30 proc. energijos.

2.6 Dėl numatomų struktūrinių pakeitimų, ankstesnės politikos poveikio ir naujų technologijų tikimasi pagerinti energijos intensyvumą 1,8 proc. arba 470 Mtn per metus. Tai reiškia, kad bendras energijos intensyvumo sumažinimas, įskaitant 20 proc., kurį tikimasi pasiekti taikant naujas siūlomas priemones (1,5 proc., t. y. 390 Mtn per metus 2005-2020 m. laikotarpiu), turėtų siekti 3,3 proc. per metus. Darant prielaidą, kad vidutinis metinis BVP augimas yra 2,3 proc. per metus, bendras energijos sutaupymas per metus sudarytų 1 proc.

2.7 Vykdamas veiksmų plane numatytas priemones pagerės aplinkos būklė, sumažės iškastinio kuro importas, o tai reikš mažesnę priklausomybę nuo trečiųjų šalių. O dėl technologinių naujovių, kurias paskatins siūlomi procesai, ES pramonė taps pelningesnė ir konkurencingesnė, kartu atsiras teigiamas poveikis užimtumui.

2.8 Plano struktūrą sudaro 10 skubių prioritetinių veiksmų ir Komisija ragina valstybes nares, vietos ir regionų valdžios institucijas ir visas suinteresuotąsias šalis įgyvendinti ir kitas priemones, kad būtų pasiektas dar geresnis rezultatas. Pateikiamas sektorinės ir horizontaliosios priemonės.

2.9 Priemonėmis dėmesys telkiamas į poreikį nustatyti dinamiškus energijos vartojimo reikalavimus, pagerinti naujų ir veikiančių gamybos pajėgumų efektyvumą ir sumažinti perdavimo ir paskirstymo nuostolius energijos perdavimo sektoriuje, taip pat patvirtinti holistinį metodą transporto sektoriaus atžvilgiu.

2.10 Strateginis energetikos technologijų planas, kuris bus patvirtintas 2007 m., dar labiau paspartins dėl efektyvumo gaunamą naudą.

2.11 Nuolatinis dėmesys skiriamas kainų pokyčiams, didėja ir suinteresuotumas šiuo klausimu. Be to, labai svarbu, kad visais lygiais būtų patvirtintos tinkamos finansavimo priemonės, kartu įgyvendinant mokesčių politiką ir kitas iniciatyvas, skirtas gamintojams ir vartotojams.

2.12 Efektyvaus energijos vartojimo klausimus būtina spręsti pasauliniu lygiu, todėl labai svarbūs yra tarptautiniai susitarimai ir partnerystė.

2.13 Laukiamų rezultatų padės pasiekti ir galiojančių direktyvų ir reglamentų, pvz., Direktyvos dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, Ženklinimo direktyvos ir jos 8 įgyvendinančiųjų direktyvų, Pastatų energinio naudingumo direktyvos, Ekologinio projektavimo direktyvos, „Energy star“ reglamento, kruopštus įgyvendinimas.

2.14 Prioritetinės veiklos sritys

2.14.1 **Prietaisų ir įrangos ženklimas ir minimalūs energetinio naudingumo standartai.** Pagrindų direktyvos 92/75/EB atnaujinimas, į ją įtraukiant naujus dinamiškus standartus prietaisams. Ypač bus stengiamasi mažinti prarandamą energiją, kai įranga veikia budėjimo režimu. Iš pradžių dėmesys bus kreipiamas į keturiolika prioritetinių produktų grupių. Siekiama užtikrinti, kad iki 2010 m. daugumai produktų, kuriems tenka didelė bendrai sunaudojamos energijos dalis, būtų taikomi minimalūs standartai ir efektyvumo reitingas (ženklimas), remiantis Ekologinio projektavimo direktyva.

2.14.2 **Pastatų naudingumo reikalavimai ir labai mažai energijos sunaudojantys pastatai („pasyvieji namai“).** Pastatų energinio naudingumo direktyvos apimties išplėtimas (kuri dabar taikoma, jei viršijama 1 000 m² naudingo ploto riba) ir pasiūlymas 2009 m. patvirtinti naują direktyvą dėl minimalių ES energinio naudingumo reikalavimų (kWh/m²) naujiems ir renovuotiems pastatams. Statybų sektoriuje bus parengtos tikslinės strategijos, skirtos labai mažai energijos naudojančioms namams.

2.14.3 **Veiksmingesnės energijos gamybos ir skirstymo užtikrinimas.** Energijos transformavimo sektorius sunaudoja maždaug trečdalį visos pirminės energijos, o vidutinis elektros gamybos transformacinis efektyvumas yra apie 40 proc. Naujos kartos gamybos objektai gali pasiekti beveik 60 proc. efektyvumą. Taip pat galima žymiai sumažinti ir elektros perdavimo bei skirstymo nuostolius, dažnai siekiančius net 10 proc. Bus parengti minimalaus efektyvumo reikalavimai naujoms elektros, šildymo ir aušinimo instaliacijoms, mažesnėms kaip 20 MW. Įgyvendinant Direktyvą dėl termofikacijos skatinimo (2004/8/EB) yra galimybių pasiekti dar didesnę pažangą. Galiausiai bus pasiūlyti šilumos tinklams taikytini minimalūs energetinio efektyvumo reikalavimai.

2.14.4 **Automobilių degalų vartojimo efektyvumo užtikrinimas.** Siekdamas mažinti CO₂ išmetalų kiekį, prareikęs, 2007 m. Komisija siūlys teisės aktus, kad iki 2012 m. būtų pasiektas 120 g CO₂/km tikslas. Vertinama galimybė naudoti apmokestinimo priemonės CO₂ išmetalų atžvilgiu. Nustačius didžiausių trinties pasipriešinimo ribų standartus ir naudojant teisingą padangų oro slėgį, padangų sektorius gali padidinti automobilių energijos vartojimo efektyvumą (iki 5 proc.). Siekdamas paskatinti viešojo transporto naudojimą ir įdiegti kitas griežtesnes priemones, kurios padėtų išspręsti problemą, ypač didelių spūsčių zonose, Komisija ketina išleisti Žaliąją knygą dėl miesto transporto.

2.14.5 **Tinkamo energijos vartojimo efektyvumo investicijų finansavimo, skirto mažoms ir vidutinėms įmonėms ir**

energetinių paslaugų bendrovėms, skatinimas. Komisija kreipsis į bankininkystės sektorių, ragindama šį pasiūlyti finansavimą, skirtą energijos taupymo galimybėms. Siekiant skatinti ekologines inovacijas, bus sudarytos galimybės, visų pirma MVĮ, gauti Bendrijos finansavimą, pvz., Žalieji investicijų fondai ir Konkurencingumo ir inovacijų pagrindų programa.

2.14.6 **Energijos vartojimo efektyvumo skatinimas naujosiose valstybėse narėse.** Komisija ragins daugiau sanglaudos fondo lėšų naudoti įgyvendinant didelius efektyvaus energijos vartojimo projektus.

2.14.7 **Nuoseklus mokesčių naudojimas.** Komisija parengs Žaliąją knygą dėl netiesioginių mokesčių ir susijusios Energijos mokesčio direktyvos peržiūros, kad sudarytų sąlygas integruoti energijos vartojimo efektyvumo ir aplinkosaugos elementus. Taip pat bus išnagrinėta galimybė suteikti mokesčių lengvatas siekiant skatinti įmones gaminti, o vartotojus naudoti energiją taupančius prietaisus ir įrangą.

2.14.8 **Visuomenės informavimas apie energijos vartojimo efektyvumo svarbą.** Bus skatinamas įgūdžių vystymas, mokymas ir energetikos vadovų informavimas bei šiam tikslui skirtų priemonių naudojimas. Mokykloms bus suteikta moko-moji medžiaga.

2.14.9 **Energijos vartojimo efektyvumas užstatytose teritorijose.** 2007 m. Komisija suburs „Merų konferenciją“, kurioje nuolat dalyvaus 20 didžiausių ir pirmaujančių Europos miestų merai, kurie keisis geriausia patirtimi.

2.14.10 **Energijos vartojimo efektyvumo skatinimas pasaulio mastu.** Siekiama sudaryti pagrindų susitarimą su šalimis, pagrindinėmis išorės prekybos partnerėmis, ir tarptautinėmis organizacijomis dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo galutinio vartojimo sektoriuose ir transformuojant energiją.

Išvados

Komisija savo komunikatą baigia teigdama, kad vidutinės trukmės peržiūra įvyks 2009 m., ir ragindama Tarybą ir Parlamentą, taip pat nacionaliniu ir regioniniu mastu sprendimus priimančius subjektus visapusiškai paremti šį Veiksmų planą.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Komisijos Veiksmų plane pateikiamas išsamus požiūris į iniciatyvas, kurios būtinos norint pasiekti pasiūlyme nustatyto tikslo — kad iki 2020 m. būtų sutaupoma 20 proc. energijos ir 780 Mt per metus sumažinama CO₂ išmetalų. Atsižvelgdamas į, *inter alia*, naujausių Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos (angl. IPCC) pranešimą, EESRK mano, kad šis tikslas yra realus, tačiau būtina dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų sumažintas energijos vartojimas ir taptų techniškai įmanoma sutaupyti daugiau nei 20 proc. energijos. Siekiant šio tikslo, turi būti

įgyvendinami nacionaliniai veiksmų planai, leidžiantys pasiekti laukiamų rezultatų vykdant visus juose numatytus veiksmus. Šie planai turi būti diferencijuojami remiantis pradinėmis finansinėmis ir technologinėmis sąlygomis, tokiu būdu užtikrinant vienodą siekiamų tikslų pasiskirstymą tarp valstybių narių, atsižvelgiant į kiekvienos iš jų galimybes.

3.2 Reikės nustatyti ir tarpinius tikslus, pvz., 2012 m. ir 2016 m., kad būtų galima imtis naujų priemonių, jei pažanga pasirodys pernelyg lėta. 2009 m. numatytas persvarstymas atrodo pernelyg artima ateitis, kad būtų galima priimti gerai apgalvotą sprendimą. EESRK taip pat rekomenduoja nustatyti ilgalaikius tikslus (2040 m. ar 2050 m.), taip užtikrinant energijos taupymo tikslų tęstinumą. Po kelerių metų milijardus eurų siekiančios investicijos į energijos gamybą naudojant iškastinių kurą bus jau atgyvenusios, todėl būtina kuo skubiau ir veiksmingiau pakeisti įrenginius. Tai bus labai didelis iššūkis, kuris prieštarauja šiuo metu stebimai tendencijai, pvz., kuomet dieną naktį apšviečiami stikliniai iki 120 aukštų siekiantys pastatai arba transporto infrastruktūrai priklausančių teritorijų energijos suvartojimas. Būtina, kad viešosios valdžios institucijos kuo skubiau suvoktų didelę problemą, susijusią su energijos šaltinių pakeitimu, reikšmę.

3.3 Komisijos planas turėtų sumažinti energijos vartojimą ir leisti išlaikyti tokią pat gyvenimo kokybę. Šiuo tikslu iki 2020 m. planuojama sumažinti energijos intensyvumą 3,3 proc., t. y. atsižvelgiant į stabilų 2,3 proc. BVP augimą per metus 1 proc. sumažinti metinį energijos suvartojimą. Tai sudaro bendrą 14 proc. sumažėjimą 2005–2020 m. laikotarpiu. EESRK siūlo Komisijai pradėti specialias diskusijas dėl gyvenimo būdo ir „gyvenimo kokybės“. Tikimasi geresnės gyvenimo kokybės, kurią galima pamatuoti buitinių prietaisų, mobiliųjų telefonų ar automobilių, tenkančių vienam asmeniui, skaičiumi. Kiti tai matuoja pasitelkdami CO₂ išmetamųjų kietųjų dalelių, smulkiųjų dulkių, transporto kamščių, kelionės laiko ir viešųjų paslaugų kokybės aspektus. Be abejo, kalbant vien tik apie efektyvų energijos vartojimą ir sutaupymą, tikslų bus pasiekta greičiau tik tuomet, jei sąvoka „gyvenimo būdas“ aplinkos neteršimo požiūriu bus pakeista tik labai nežymiai. EESRK klausia Komisijos, ar ji tiki, kad ateities kartoms tikrai bus įmanoma išlaikyti tokią pat gyvenimo būdą didėjant vartojimui ir teršalų išmetimui? Ši problema taip pat apima poreikį sustabdyti atgalinį poveikį, kai sutaupyta energija naudojama tolesniam vartojimui finansuoti. Todėl būtina laiku numatyti ekonomikos sistemos pertvarkymą skatinant kurti tinkamą infrastruktūrą ir siūlant naujoms kartoms laikytis tinkamų principų, pvz. (2):

- mažinti išteklių ir energijos vartojimą,
- užkirsti kelią oro, vandens ir dirvožemio taršai,
- mažinti atliekas jų atsiradimo vietose,
- kiek galima sumažinti grėsmę žmonėms ir aplinkai.

(2) Ketvirtasis faktorius — dvigubinti naudą, perpus mažinant išteklių naudojimą (Ernst. U von Weizsäcker, A. Lovins ir kiti).

3.3.1 Būtina visais lygiais — regionų, vietos ir nacionaliniu — parengti planus ir skleisti atsakomybę dėl efektyvaus energijos vartojimo. Regionų valdžios institucijos privalo dalyvauti įgyvendinant šį svarbų uždavinį. Šio projekto svarba ir mastas, iš tiesų yra didelis iššūkis. Bus atsakyta kai kurių su XX-ojo amžiaus pažanga siejamų gyvenimo būdo įpročių, o pati estetikos samprata, kalbant apie energijos efektyvumą, turėtų apimti ir etinio vertinimo priimtino aspekto, kuris jau nagrinėtas kalbant apie retų gyvūnų rūšių kailius arba apie dramblio kaulo dirbinius. Todėl nereikėtų laikyti priimtinais dangoraižių iš stiklo arba sportinių automobilių. Vykstant tokiems esminiams dabartinės vertybių sistemos pokyčiams, būtinas privačių įmonių bendradarbiavimas. Jos turi pasinaudoti proga kuo anksčiau persiorientuoti, skatinti energijos efektyvumą ir pasauliniu mastu gauti iš to naudos, propaguojant šias naujas vertybes reklaminuose užrašuose, kuriuose dažnai pateikiama prieštaringa informacija, pvz., automobilių reklamoje išaukštinant masę ir bereikalingą galią kaip prestižo simbolį.

3.4 Veiksmų plane nustatyta dešimt prioritетinių veiklos sričių, kurios suskirstytos į keturias prioritетines sritis: gyvenamųjų ir komercinių pastatų naudojimo, transporto, pramonės ir žemės ūkio veiklos. Šiose srityse suvartojama daugiau nei 90 proc. visos energijos. Taip pat bus imamasi kitų priemonių šiose srityse: tarptautinių susitarimų, kuriais siekiama sudaryti standartų parengimo partnerystę ir informavimo, mokymo ir komunikacijos, siekiant iki aukščiausio galimo laipsnio išplėtoti visų suinteresuotųjų šalių sinergiją ir atsakomybę.

3.5 EESRK siūlo pridėti papildomą prioritетinę veiklą, įdiegiant šildymui ir aušinimui naudojamą iškastinio kuro sumažinimui skirtas priemones, ir pažymi, kad pasiūlyme nenagrinėjama galimybė įdiegti centrinio šildymo ir aušinimo tinklus, nors tai leistų išvengti 33 proc. pirminės energijos praradimo perdavimo etapu. Tokį potencialą galima netgi padvigubinti, jei kartu būtų naudojama energija iš atsinaujinančių šaltinių ar taikomos atliekų šalinimo sistemos, sutaupant iki 50,7 Mtn energijos per metus. EESRK siūlo greta prioritетinių veiklos sričių imtis naujų konkrečių iniciatyvų, kurios palengvintų su efektyvaus energijos vartojimo sektoriumi susijusių naujo tipo darbo vietų kūrimą ir vystymą, platintų naujas integruotas energetikos paslaugas, skatintų naujus energiją taupančius produktus, kurie teršia mažiau, skatintų mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą (R&D) nacionaliniu ir Europos lygiais, iš esmės padidinat jiems skirtą biudžetą, ir leistų visapusiškai išnaudoti visus šiuo metu turimus technologinius išteklius. Tolesnės veiklos sritys turėtų būti: kietųjų miesto atliekų perdirbimo ir šalinimo vystymas — tai apima daug įvairių veiklos sričių — ir bendros socialinės atsakomybės iniciatyvų ir savanoriškų susitarimų versle skatinimas, kur dalyvautų darbuotojai ir būtų taikomos Bendrijos ekologinės vadybos ir audito sistemos (EMAS) procedūros.

3.6 Komisijos pasiūlyme pateikiama daug teisėkūros priemonių, pvz., peržiūrėti direktyvas, reglamentus ir veikiančias priemones, siekiant sugriežtinti standartus (2007 m. vasario 7 d. pranešimas dėl didžiausios leistinos CO₂ išmetalų ribos automobilių pramonėje). EESRK pažymi Komisijos pasiūlymus ir š. m. kovo mėn. vykusios Europos Vadovų Tarybos sprendimus, tačiau pabrėžia, kad po 2004 m. gegužės mėn. ir 2007 m. sausio mėn. plėtos etapų į naująsias valstybes nares buvo eksportuota daug naudotų automobilių. Tai ir toliau vyksta ir netgi intensyviau. EESRK mano, kad praeis daug metų, kol šiose valstybėse narėse bus pakeistas automobilių parkas, ir kad yra neįtikėtina, jog nustatčius privalomus standartus dabartiniam automobilių parkui bus galima tai pasiekti.

3.7 **Dokumente** nesvarstomas poreikis stiprinti Bendrijos atsakomybę ir galias, siekiant užsibrėžtų tikslų ir norint tarptautiniams partneriams pateikti bendrą poziciją. EESRK pritaria Europos Vadovų Tarybos dokumento nuostatomis ir EEP (Europos energetikos politikos) patvirtinimui, kur energetikos politika vertinama kaip viena iš prioritetinių ES ateities politikos krypčių ir stiprinama ES užsienio politika ir bendradarbiavimas. Esamus teisinius Sutarties apribojimus, kurie išlaiko valstybių narių teisę priimti sprendimus dėl energetikos politikos, iš dalies kompensuoja tikras atstovavimo galių stiprinimas trečiųjų šalių atžvilgiu, nors 174 straipsnio 4 dalyje nustatyta bendra kompetencija ir specialus vaidmuo bendradarbiaujant su tarptautinėmis organizacijomis. Be abejonės, kuo geresnis politikos krypties derinimas, tuo didesni ES derybiniai pajėgumai. EESRK ragina Europos Parlamentą, Tarybą ir Komisiją apsvarstyti, jei reikia, galimybę pakeisti sutartis, kad Bendrijai suteikus bendrą atstovavimą ji įgautų daugiau galių išorės partnerių atžvilgiu.

3.8 **Direktyvoje** dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų (2006/32/EB) minima platesniu baltųjų sertifikatų taikymu ir nacionaliniais veiksnių planais, kuriuos turės įvertinti Komisija, grįžta strategija. Pats Veiklos planas smarkiai padidins Komisijos darbo krūvį teisėkūros ir reguliavimo iniciatyvų ir priežiūros požiūriu. EESRK mano, kad nors dėl, *inter alia*, neatitikimo tarp valstybių narių reguliavimo ir buvo tam tikrų kliuvinių pradedant baltųjų sertifikatų rinkos veikimą, kol kas ši patirtis teikia vilčių. Su direktyvos tikslais susijusioms veiklos sritims ir siekiant Komisijai sudaryti sąlygas veiksmingiau dirbti šiuo klausimu, reikia paskirti daugiau Komisijos personalo. Komisija mano, kad reikėtų 20 darbuotojų. EESRK rekomenduoja atlikti išsamų išteklių poreikio įvertinimą ir tikisi, kad tokie ištekliai bus suteikti.

3.9 Sutaupymas, kuris atsiras įgyvendinus siūlomas priemones, turės įtakos PVM pajamų sumažėjimui, taigi tai gali turėti įtakos Bendrijos biudžetui, nors tai iš dalies kompensuos

naujų, su efektyviu energijos vartojimu susijusių veiklos sričių didėjimas. EESRK ragina Komisiją ištirti šį scenarijų, kadangi jis neapsvarstytas poveikio įvertinimo pranešime. EESRK mano, kad dabartinių ES išteklių nepakaks visoms Bendrijos programoms, kurių finansavimas nuolat mažinamas. Tai pasakytina ir apie ypač naudingus projektus, įskaitant tuos, kuriais siekiama taupyti energiją. Įvedus energijos mokesčių, viena iš tokios mokesčių politikos sričių turi būti atsižvelgiama į pažeidžiamas socialines grupes ir neturi būti daromas neigiamas poveikis dabartiniam socialinės apsaugos ir viešųjų paslaugų lygiui.

3.10 Veiksnių planui poveikį daro patirti sunkumai siekiant Baltojoje knygoje dėl transporto nustatytų tikslų. Savo vidutinės trukmės įvertinime Komisija pažymi, kad iki šiol patirtos kliūtys ir sunkumai trukdė sustiprinti geležinkelių ir jūrų transportą — tai būtų leidę sutaupyti nemažai energijos. Tokiam sustiprinimui turi būti suteikta visiška pirmenybė, atsižvelgiant į laiką, būtiną infrastruktūrai sukurti ir žmonių įpročiams pakeisti. Būtina sutelkti didesnę dėmesį gerinant transportą darbuotojams, kurie šiuo metu patiria didelių sunkumų, nes politika yra labiau nukreipta į skubų finansinį pelną, o ne į viešojo transporto poreikių tenkinimą, t. y. pirmenybė teikiama investicijoms į greitąsias linijas. Palengvinus žmonių vykimą į darbą ne tik būtų sumažintas energijos vartojimas, bet žymiai pagerėtų ir žmonių gyvenimo kokybė. Viešojo transporto sistemų stiprinimui būtinoms viešosioms investicijoms kelią neišvengiamai pastoja, *inter alia*, sudėtinga penkerių metų ekonomikos krizė, kuri padarė neigiamą poveikį daugelio valstybių narių viešosioms lėšoms. Nesugebėjimas įdiegti svarbios infrastruktūros, Bendrijos finansavimo sumažinimas strateginiams planams, pvz., TEN koridorių projektui (finansavimas sumažintas nuo 20 mlrd. eurų iki 7,5 mlrd. eurų) ir stiprios Europos automobilių pramonės strategijos lėmė tai, kad toks planas paseno. EESRK šiuo metu rengia svarbią nuomonę dėl transporto tinklų miesto zonose, kurioje pabrėžiama būtinybė laipsniškai mažinti viešojo transporto sistemą ir siūlomi sprendimai, padėsiantys mažinti lengvųjų automobilių srautą⁽³⁾. EESRK smerkia nesugebėjimą tinkamai derinti transporto ir energetikos politikos krypties, kadangi kartu su aplinkos ir pramonės politikos kryptimis šios politikos kryptys apima techninius ir pramoninius poreikius ir problemas, kurie vieni kitus papildo. Komitetas yra pagrįstai susirūpinęs, kad dėl minėto suderinimo trūkumo, šis Komisijos dokumentas bus kur kas mažiau veiksmingas nei galėjo būti.

3.11 Šios problemos daro poveikį Komisijos teisėkūros veiklai, komunikatams ir rekomendacijoms. Su tokiomis pat problemomis susiduriama tiek Briuselyje, tiek nacionaliniu lygmeniu, be to, padėti blogina tai, kad nacionalines politikos kryptis reikia derinti ES lygiu (o ne atvirkščiai).

⁽³⁾ TEN/276 — Transportas miestų ir didmiesčių aglomeracijose (pranešėjas Lutz Ribbe).

3.12 Europos energetikos politika turi būti darni visų socialinių grupių atžvilgiu, kad jos visos turėtų vienodas galimybes gauti energijos tiekėjų teikiamas paslaugas pirkdamos efektyvesnius buitinius prietaisus ir nuomodamosi butus. Energetikos politika turėtų daryti teigiamą poveikį užimtumui ir būsto sektoriuje tai tikrai įmanoma pasiekti trumpuoju laikotarpiu. Kiekvienos iniciatyvos, kuria siekiama didinti energijos efektyvumą, teikiamų lengvatų tikslas turėtų būti pabrėžti jų naudą vartotojui, kad laipsniško išlaidų atsipirkimo laikotarpis būtų pagrįstai trumpas ir lengvai nustatomas.

3.13 Finansavimas turi būti teikiamas ne tik iš viešųjų lėšų. Naudojant mažą didelių energetikos ir elektros sektoriuose gaunamo pelno dalį, galima sukurti fondą (kai kuriose valstybėse narėse toks metodas jau išbandytas). Tačiau dėl šio proceso negalima didinti kainų galutiniams vartotojams ir riboti verslo strateginių investicijų. Žinoma, būtina atsižvelgti į dideles investicijas, kurias turi atlikti gamybos pramonė norėdama patenkinti didėjančią paklausą vis labiau didėjant išlaidoms. Tuo tarpu kitų iškastinių išteklių kaina yra susijusi su naftos kainos tendencijomis, tačiau jų mokslinių tyrimų išlaidos yra daug mažesnės nei paskirstymo sektoriuje. Todėl, nustatant indėlį į fondą, reikėtų atsižvelgti į didelius mokslinių tyrimų išlaidų skirtumus. Galima imtis priemonių dėl valstybėse narėse galiojančių teisės aktų dėl energetikos pramonės reikalavimų, taikomų investicijoms į mokslinius tyrimus dėl efektyvaus energijos vartojimo ir kainų kontrolei, skirtumų. Toks sprendimas leistų mažesniems turto savininkams padidinti savo namų energijos efektyvumą be finansinių išteklių, taip suformuojant vertingą ciklą, leidžiantį sukurti naujas darbo vietas.

3.14 Bet kokias mokesčių lengvatas reikėtų naudoti labai atsargiai, tinkamai atsižvelgiant į mažiausias pajamas gaunancias grupes, nes jos nemoka mokesčių, taigi nedalyvautų ir priemonėse, kuriomis ketinama palengvinti efektyvaus energijos vartojimo politiką. Asmenims, kurie dėl savo per mažų pajamų tiesiogiai nemoka mokesčių, galima taikyti energijos efektyvumo premiją.

3.15 EESRK mano, kad yra labai svarbu Europos, nacionaliniu, vietos ir regioniniu lygmenimis vystyti suvokimo didinimo kampanijas vienu metu pasirenkant vieną temą (pvz., vieną mėnesį Europoje dėmesys galėtų būti sutelkiamas į elektros lemputes, kitą mėnesį — į viešojo transporto vystymą, dar kitą — į aplinkai nekenkiantį ir efektyvų šildymą ir aušinimą ir t. t.). Tokiomis kampanijomis būtų skleidžiamos idėjos ir pasiūlymai, kurie padėtų vis didesnei visuomenės daliai suvokti šį gyvybiškai svarbų poreikį. Apčiuopiamų rezultatų bus įmanoma pasiekti tik pasitelkus masinį suvokimo didinimą. Demokratinės diskusijos, įvairių suinteresuotųjų šalių atstovų dalyvavimas ir vyriausybės vaidmuo yra labai svarbūs elementai siekiant veiksmingai valdyti planuojamus veiksmus. Daugiau techninių konsultantų energijos efektyvumo srityje turinčios valstybės narės turėtų prižiūrėti konsultantų mokymus kitose ES valstybėse narėse — taip būtų užtikrintas vienodas Veiksmų plano sėkmei būtinų žinių sklaidimas. Valstybių narių universitetuose ir aukštosiose mokyklose reikėtų skatinti vykdyti tyrimus energijos srityje sudarant sąlygas

tarpreigiamam bendradarbiavimui. Čia Komisija galėtų imtis veiksmingo koordinuojančio vaidmens.

3.16 Būtina labai atsakingai imtis veiksmų, kurie padėtų išlaikyti esminę pusiausvyrą tarp būtinumo įgyvendinti visus įmanomus patobulinimus ir gamybos sistemų gebėjimo prisitaikyti prie labai staigių pokyčių. Yra reali grėsmė, kad intensyviai energiją vartojanti pramonė susidurs su per didelėmis kainomis, ir todėl ji gali persikelti į mažiau „trukdžių“ turinčias vietas. Pokyčių sparta turi būti griežtai susieta su galimybėmis prisitaikyti prie išlaidų ir įsisavinti tokius pokyčius. Reikėtų sukurti priemones, kurios leistų pasirašyti ilgalaikes stabilias energijos kainas garantuojančias sutartis už tai įsipareigojant investuoti į inovacijas, technologijas ar infrastruktūrą gamybos, transporto ir paskirstymo srityse. Investicijas reikėtų vertinti pagal tai, ar energija vartojama efektyviai. Reikėtų palankiai vertinti savanoriškų sutarčių pasirašymą, tačiau taip pat būtina užtikrinti veiksmingą ir savalaikę regionų lygio struktūrų kontrolę. Be to, nustačius, kad tokios sutartys nepakankamai veiksmingos, numatyti jas pakeisti privalomo pobūdžio įsipareigojimais.

3.17 Nustatant priemones taip pat visuomet būtina atsižvelgti į rinkos, kuri tampa vis globalesnė, būklę. Galimas energijos kainų padidėjimas gali sukelti didelių problemų daug energijos suvartojantiems sektoriams, pvz., aliuminio ar cemento pramonei. Privalo nepamiršti Lisabonos tikslų ir nuolat užtikrinti Europos sistemos konkurencingumą; būtina sudaryti sąlygas remtis tokiomis energijos kainomis, kurios atitinka pasaulinę ekonomikos sistemą. Be to, Europa privalo netoleruoti nuolatinių kai kurių sektorių ar verslų skleidžiamų grasinimų perkelti įmones. Vien tik savo pelno dalies didinimo tikslu įmones perkeliančiam verslui reikėtų taikyti baudas, nes tai neišvengiamai sukelia socialines — kartais itin rimtas — problemas, o tai daro poveikį bendruomenei, be to, iškraipoma konkurencija vidaus rinkoje, nes į rinką pateikiami kitose tolerantiškesnių valstybių, kuriose netaikomi tokie pat suvaržymai, rinkose pagaminti produktai.

4. Specialiosios pastabos

4.1 Dėl suprantamų priežasčių EESRK nediskutuos dėl visų pateiktų veiksmų (apie 75), tačiau Komitetas mano, kad reikėtų pateikti pastabas dėl dokumente ir prieduose pateikiamų svarbiausių priemonių ir pasiūlymų. EESRK buvo surengtas klausymas, kurio metu kalbėtojai pateikė naudingos informacijos, suteikusios gilesnių žinių, padėjusių Komitetui nagrinėti šį klausimą.

4.2 **Pirmiausia**, iki šiol patvirtintos priemonės dėl dinamiško energetinio naudingumo reikalavimų energiją vartojantiems produktams, pastatams ir energetikos paslaugoms davė sėkmingus rezultatus. Gamintojai ir vartotojai labai susidomėjo naujų ir efektyvesnių produktų tiekimu ir naudojimu ir įrodė, kad toks susidomėjimas išliks. Greitas pasiekiamo sutaupymo patvirtinimas ir vis plačiau naudojamas švietimas ir suvokimo didinimas aplinkosaugos klausimais rodo, kad šios politikos

kryptys yra naudotinos trumpuoju laikotarpiu, ir jomis galima pasiekti laukiamų rezultatų. Visuomenė, kuri vis daugiau dėmesio skiria siūlomų produktų savybėms, puikiai priėmė ekologišką dizainą. Būtina dar labiau skatinti kai kurių gamintojų jau naudojamą būdą pabrėžti savo produktų efektyvų energijos vartojimą ir suteikti vartotojams išsamias nuorodas dėl tų produktų naudojimo taupant energiją. Dėmesio vertas ir JAV modelis, kur buvo sukurtos specialios paskatos verslui, kuris naudoja ekologišką dizainą, ir tai davė labai puikių rezultatų. EESRK mano, kad verslo tinklo rėmimas suteikiant mokesčių lengvatas verslui, kuris vysto ir gamina itin taupančius energiją produktus, duos gerų rezultatų, jei tokia sistema bus taikoma kartu naudojant veiksmingą, išsamią rinkos ir produktų priežiūrą, panašią į vykdomą mašinų sektoriuje. Tokią priežiūrą reikia suprasti kaip garantą doriems gamintojams, kad nenueis perniek jų atliktos investicijos į energijos efektyvumą. Rekomenduoti atlikti šią veiklą regionų valdžios institucijoms, kurios už ją yra atsakingos.

4.2.1 Ženklinimas yra gera patirtis, todėl jį reikėtų skatinti ir patvirtinti kuo didesniame produktų skaičiu ir nedelsiant imti taikyti mašinų ir statybų sektoriuose. EESRK remia ir ragina Komisiją nedelsiant įgyvendinti pasiūlymą 14 minimų produktų nustatyti minimalius energijos energetinio naudingumo standartus, ypatingą dėmesį skiriant specialioms rinkos segmentams, kad nauja reguliavimo sistema neiškraipytų konkurencijos. Būtina nustatyti ir kitus galutinio vartojimo produktus, kuriems reikėtų nustatyti minimalius standartus. EESRK remia pirmumo teikimą energijos vartojimo mažinimui „budėjimo“ ir „miego“ režimais, kadangi mano, kad tai yra labai svarbu, nes naudojant šiuos režimus galima sutaupyti iki 70 proc. prietaisų sunaudojamos energijos, palapsniui pakeičiant šiuo metu naudojamus prietaisus. EESRK mano, kad „Energy star“ susitarimu reikėtų nustatyti privalomą šio ženklo reikalavimą ES atviro konkurso būdu perkamai įrangai (kaip tai padaryta JAV), ir tikisi, kad čia Komisija pati parodys pavyzdį⁽⁴⁾. Dėl tokio tipo susitarimo taip pat reikėtų vesti derybas su kitais pagrindiniais gamintojais iš Rytų Azijos, kurie šiuo metu užima žymią elektronikos prietaisų rinkos dalį.

4.2.2 Yra pavojus, kad dėl to, jog trūksta skubių procedūrų, skirtų ženklinimo tikslumui patikrinti ir baudimui už pažeidimus, buitinių prietaisų srityje gerus ketinimus turinčios ir į efektyvų energijos vartojimą investuojančios įmonės patirs nuostolių, o standartų neatitinkantys produktai pateks į rinką. Reikėtų skatinti senesnių buitinių prietaisų (apie 200 milijonų buitinių prietaisų Europoje yra senesni nei 10 metų) keitimą, siekiant didesnio energijos taupymo; taip pat būtina užkirsti kelią neefektyviai energiją vartojančių pasenusių prietaisų patekimui į naudotų daiktų rinką besivystančiose šalyse. Taip pat reikėtų užtikrinti, kad buitinių prietaisų pirkimo finansavimui

⁽⁴⁾ Nuomonė dėl Raštinės įrangos energijos naudojimo efektyvumo ženklinimo (pranešėjas I. Voles).

skirtos iniciatyvos būtų taikomos tik efektyviai energiją vartojantiems produktams.

4.2.2.1 Čia reikėtų pabrėžti, kad atsisakydama laikytis savanoriškų savireguliacijos taisyklių elektros buitinių prietaisų pramonė leidžia manyti, kad būtinos privalomos rinkos reguliavimo priemonės. Kadangi trūksta metodų, kaip nubausti gamintojus ir importuotojus, kurie be jokių skrupulų nustatytų energijos taupymo priemonių neatitinkančius produktus klasifikuoja kaip A klasės produktus, rinkoje lengvai plinta fiktyvūs, mažai energijos suvartojantys prietaisai. Smerkiama Europos verslo, kuris ragina nustatyti taisykles, trūkumai vis dėlto verčia susimąstyti dėl savanoriškų susitarimų veiksmingumo.

4.2.3 Daug sutaupyti galima statybos sektoriuje, kur netgi šiandien galima taikyti alternatyvias medžiagas, statybos metodus ir šildymo būdus, pvz., kondensavimo katilus, kurie naudodami slaptąją šilumą (paprastai prarandamą) leidžia sutaupyti nuo 6 iki 11 proc. energijos. Oro aušinimui naudojamą energiją galima sumažinti pastatų išorėje įmontavus saulės skydus, nes viduje įmontuoti saulės skydai suteikia apsaugą nuo šviesos tačiau išsaugo daug šilumos energijos. Visų pirma, reikia skatinti taip vadinamą „pasyviųjų namų“ statybą (labai mažai energijos sunaudojantys namai). Tai namai, kurie per metus (žiemą ir vasarą) suvartoja mažiau nei 15 kWh/m² energijos pagrindinėms reikmėms: aušinimui, šildymui. Skaičiuojant kartu su pagrindiniu suvartojimu reikėtų nurodyti ir bendro suvartojimo (pakankamo kiekio) ribas (apšvietimas, prietaisai — efektyvumas + pakankamumas), įskaitant skalbinių džiovinimą (1 kilogramo skalbinių džiovinimui reikia 3 ar 4 kartus daugiau energijos nei vienam skalbimui). Atsižvelgiant į tai, kad energijos suvartojimą galima sėkmingai sumažinti vidutiniškai nuo 180 kWh/m² iki apytiksliai 15 kWh/m² per metus, galima sutaupyti iki 90 proc. energijos (galima paminėti 1997 m. Vysbadene pastatytų 22 „pasyviųjų namų“ pavyzdį. Vidutinis jų energijos suvartojimas siekia 13,4 kWh/m² per metus. Arba 32 pasyvieji namai, 1998 m. pastatyti Kronsberge, kurių vidutinis energijos suvartojimas — 14,9 kWh/m² per metus). Būtina skatinti tokios rūšies produktų rinkos atsiradimą Europoje, kad šias technologijas būtų galima plačiai taikyti prieinamomis kainomis.

4.2.4 EESRK pabrėžia, kad yra būtinos viešosios investicijos į efektyvų energijos vartojimą socialiniuose ir viešuosiuose pastatuose bei į energijos iš atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą, ypač naujosiose valstybėse narėse, kur galima pasiekti išpūdingų energijos taupymo rezultatų. Ragindamas vykdyti teisės aktų suderinimo programas ir plėtoti specialistų mokymą, EESRK siūlo šiam tikslui paskirti dalį struktūrinių fondų lėšų. Europos finansines institucijas taip pat reikėtų paraginti daugiau investuoti į efektyvaus energijos vartojimo modernizavimą pastatuose.

4.2.4.1 Tinkami pasyvieji namai privalo turėti tam tikras statybines savybes (optimalią sienų ir grindų izoliaciją, grynai orui iš po namo patekti skirtus ventiliavimo latakus), kurios sukelia sunkumų ir yra brangios, jei norima tokių standartą pritaikyti jau pastatytiems pastatams. Tai reiškia, kad geriausia būtų sutelkti pastangas į tai, kad kuo daugiau naujų pastatų, ypač viešųjų pastatų — pastarųjų atžvilgiu reikėtų nustatyti privalomas taisykles — atitiktų „pasyviųjų namų“ standartą. Be to, labai svarbu, kad pasyviųjų namų efektyvaus energijos vartojimo sprendimai būtų kuo dažniau taikomi remontuojant ar prižiūrint privačius pastatus, o šiam procesui skatinti būtų galima naudoti atnaujinamuosius fondus su labai mažomis palūkanomis. Būtina atminti, kad dauguma pastatų, kurie bus naudojami 2020 m., jau yra pastatyti dabar. Kalbant apie nuomojamus pastatus, kyla klausimas, kaip pasiekti, kad gyvenamuosiuose namuose į energijos taupymą daug investuotų savininkai, nes paprastai tiesioginę naudą gauna nuomininkai.

4.2.4.2 Pranešime dėl poveikio įvertinimo SEC(2006) 1175 Komisija tikisi, kad pakeitus Pastatų energinio naudingumo direktyvą (2002/91/EB) sumažinant dabartinę 1 000 m² ribą, nuo kurios taikomi minimalūs reikalavimai (sustiprinant reikalavimus viešiesiems pastatams) ir imant plačiau taikyti baltųjų sertifikatų schemą, bus sutaupyta 140 Mtn. EESRK išreiškia susirūpinimą, kad toks tikslas trumpuoju laikotarpiu gali būti per drąsus (?). EESRK mano, kad valstybės narės turėtų patvirtinti bendras priemones, skirtas įvertinti reguliavimo poveikį (pvz., šilumos izoliacijos kokybę), ir kad valstybėms narėms turėtų būti privaloma patvirtinti tinkamas priežiūros priemones (žr. neatitiktumus tarp, pvz., Prancūzijos, kur priežiūra labai nedidelė, ir Flandrijos, kur priežiūra itin griežta). Taryba ir Europos Parlamentas turėtų įvertinti, ar yra teisinis pagrindas įgalinti Komisiją vietoj naujos direktyvos šiuo klausimu išleisti reglamentą, paprasčiausiai nuo 2009 m. panaikinant Direktyvą 2002/91.

4.2.4.3 Neseniai paskelbtoje disertacijoje ⁽⁶⁾ pabrėžiama, kad:

1. Gerinant pastatytų pastatų — gyvenamųjų, komercinių ar švietimo paskirties — energijos vartojimo efektyvumą, ne visuomet įmanoma pasiekti tokio mažo energijos suvartojimo, kokį turi pasyvieji namai.
2. Atliekant tokios rūšies operaciją, būtinos labai didelės pačių asmenų investicijos: jei nėra finansinių priemonių, greičiausiai bus atsisakyta kad ir daugiausiai sutaupyti leidžiančių investicijų.

⁽⁵⁾ Minėtos direktyvos 15 straipsnio 2 dalyje nustatytas trejų metų laikotarpis iki visiškai šios direktyvos taikymo tais atvejais, kai valstybės narės gali įrodyti, kad trūksta kvalifikuotų ir akredituotų ekspertų. Tai valstybėms narėms suteikia galimybę ne tik atidėti baltųjų sertifikatų įdiegimą, tačiau atidėti ir šildymo katilų bei oro aušinimo įrangos tikrinimus. Nepanašu, kad Taryba vėl ims šio klausimo anksčiau nei 2009 m. (tai patvirtino ir Komisija); patvirtinus naują direktyvą šiuo klausimu, turės praeiti daugiau metų, kol įsigalios priemonės, kurios turėtų duoti laukiamą rezultatą.

⁽⁶⁾ „Pasyviųjų namų standarto energijos ir makroekonominio poveikio vertinimo modelių palyginimas, Giulio Scapin — Padua universitetas — [2005-06]“, 2007 m. gegužės 30 d. Tinklavietė www.Tesionline.it.

3. Norint pasiekti tokių energijos suvartojimo lygį, kokį taikant geresnę izoliaciją turi pasyvieji namai, būtini specifiniai techniniai įgūdžiai, kuriuos, be abejo, galima įgyti. Šiuos principus reikėtų diegti ne tik projektavimo metu, bet svarbiausia — eksploataavimo etapu.

4. Vartotojams elektros energija reikalinga pirminiams poreikiams tenkinti, todėl šiame procese nėra jokio lankstumo: netgi dideli energijos kainų pokyčiai trumpuoju laikotarpiu nelemia tokių pat didelių elgesio pokyčių. Energijos suvartojimo ribojimas ar alternatyvių energijos šaltinių ieškojimas yra vėlesnė reakcija, nes žmonės prisitaiko prie naujos ilgalaikės pusiausvyros, tačiau tokie žingsniai tik labai nežymiai pagerina energijos poreikio kreivės lankstumą.

4.2.4.4 Iš šios analizės galima spręsti, kad pakankamai storas (bent 16 cm) izoliacijos sluoksnis visuomet leis susigrąžinti padarytas investicijas, kuriomis siekiama pasyviųjų namų tikslo, ypač jei lyginsime su įprastais pastatais. Eksploataavimo požiūriu, viso pastato izoliavimas yra svarbiausia priemonė iš visų, nes bendra priemonių analizė leidžia nustatyti optimalią investicijų Tikrąją dabartinę vertę (angl. NPV).

4.2.5 Kalbant apie baltuosius sertifikatus, reikia pasakyti, kad teigiamą juos įdiegusių valstybių patirtį aptemdė kai kurių ES valstybių delsimas pramoninių inovacijų srityje. Iš tiesų veiksmingai baltųjų sertifikatų schemai būtini technine ir ekonomine prasme realūs tikslai, įvairios tikslų siekimo galimybės (sektoriai, projektai, veikėjai, išlaidos), užtikrintas tinkamas rinkos veikimas (poreikio ir teikimo struktūra, aplinkos sąlygos) aiškios, nediskriminuojančios ir racionalizuojančios taisyklės (patekimo į rinką sąlygos, rinkos taisyklės) ir tinkamos baudos. Ar šios būtinos sąlygos galimoje Europos baltųjų sertifikatų rinkoje yra sukurtos? Reikėtų skleistį tokią praktiką, tačiau laikytis reikiamo atsargumo.

4.3 Nuostoliai transformacijos etapu sudaro 33 proc. bendro gyvenamuosiuose namuose ir pramonėje suvartojamo energijos kiekio, t. y. daugiau nei 580 Mtn. EESRK mano, kad ši sritis neabejotinai turi tapti pagrindine veiklos sritimi. Ilgo nuotolio perdavimo metu atsirandantys nuostoliai yra pagrindinis faktorius. Modernios aukštos įtampos nuolatinės srovės perdavimo linijos, kur per 1 000 km tinklo prarandama tik 3 proc. energijos, yra metodas, užtikrinantis vystymo galimybes. Leisdama žymiai sutaupyti, ši technologija leidžia ne tik sutaupyti, bet ir

panaikina kintamosios srovės perdavimo metodo daromą elektromagnetinį poveikį, pavyzdžiui, ypač žemo dažnio (angl. ELF) elektromagnetines bangas, kurios generuojamos kintamosios srovės perdavimo metu. Tokio tipo perdavimas pagal dabartines technologijas (jau keletą dešimtmečių jos naudojamos Švedijoje, JAV ir kuriamos visame pasaulyje) yra ekonomiškai naudingas perduodant energiją dideliais atstumais. Tačiau perduodant energiją trumpesniais atstumais būtina atsižvelgti į dažniausiai naudojamų vietinių žemos įtampos linijų kintamosios srovės transformavimo išlaidas. Specialiais mokslinių tyrimų projektais turėtų būti siekiama sumažinti tokias išlaidas (7).

4.3.1 Kita veiklos sritis yra saulės šilumos energijos technologijos, kurias būtų galima diegti kartu su Euromed valstybėmis, kurių didelės dykumų zonos nuolat gauna saulės spindulius. Naujame Vokietijos Federalinės Respublikos aplinkos apsaugos ministro pranešime pabrėžiamas svarbus Nobelio premijos laureato italo C. Rubbia sukurtos technologijos, kuri dabar bandoma Granadoje, vaidmuo. Italijos kompanija „Enel“, bendradarbiaudama su ENEA (Nacionalinė alternatyvių energijos šaltinių agentūra) neseniai pradėjo įgyvendinti projektą, kurio metu pirmą kartą pasaulyje atlikta kombinuoto ciklo dujų ir saulės šilumos energijos įrenginių energijos integravimas. Archimedo projektas, naudojant pažangią ir išskirtinę ENEA sukurtą technologiją, leidžia užtikrinti nenutrūkstamą elektros energijos, kurios šaltinis — saulė, gamybą. Šis projektas pasižymi ir kitais pasaulio mastu unikaliais ypatumais, kadangi jį vykdamas panaudojami penki nauji patentai, kaip pavyzdžiui, išlydytos druskos, skystis, kuris, jį šildant, skleidžia šilumą, iš kurios gaminama energija. Iki šiol naudotus skysčius buvo galima kaitinti iki 300 laipsnių temperatūros. Archimedo projekte naudojamų skysčių kaitinimo temperatūra gali siekti 550 laipsnių, t. y. tokią pat temperatūrą kaip ir iškastinis kuras šiluminėse jėgainėse, tad jie gali būti integruojami į tradicines elektrines tokiu būdu padėdami užtikrinti energetikos sistemos stabilumą.

4.3.2 EESRK rekomenduoja, kad Europos institucijos imtųsi ryžtingų veiksmų šioje srityje ir patvirtintų specialias saulės šilumos energijos vystymą remiančias priemones.

4.3.3 Šilumos ir elektros kogeneracija (termofikacija), kalbant apie elektros gamybos metu išsiskiriančią šilumą arba išsiskyrusią šilumą (pvz., pramoninėse krosnyse), naudojamą elektros gamybai, galėtų smarkiai padidinti kuro efektyvumą nuo 35 iki 70 proc. Reikėtų atkreipti dėmesį ir į papildomas tinklų tvarkytojams tenkančias išlaidas dėl paskirstytos gamybos ir aktyvaus

(7) Reikėtų nepamiršti, kad dauguma transformatorių naudoja vienomis pavojingiausių žmogui laikomų medžiagų — PCB (polichlorintų bifenilų), todėl rengiamasi vykdyti keitimo ir nukenksminimo kampanijas. Suskaičiuota, kad vien tik Italijoje 200 000 iš 600 000 transformatorių naudojami PCB arba transformatoriai yra jais užteršti, kadangi ši medžiaga turi puikias šilumos izoliacines savybes, o plataus šios medžiagos naudojimo metu nebuvo žinoma apie itin pavojingas jos chemines ir fizines savybes gaisro metu. Todėl tokie transformatoriai turėtų būti pakeisti.

paskirstymo, todėl reikėtų skatinti būtinas investicijas, atsižvelgiant į įvairių valstybių narių skirtingas ekonomines sąlygas. EESRK remia Komisijos siekį sukurti didelio efektyvumo termofikacijos jėgainę, nors skaičiavimo metodų reguliavimo pagrindų įvedimas buvo atidėtas iki 2010 m. ir kilmės garantijos suteikiamos tiems, kurių atitiktis minimaliems reikalavimams ne visuomet patikrinama. EESRK svarsto, ar įmanoma sutrumpinti skaičiavimo metodų suderinimo laiką, kad būtų galima plėtoti termofikaciją vidaus rinkoje; skirtingi teisės aktai įvairiose valstybėse šiuo metu to daryti neleidžia. Kiekviena valstybė narė turi teisę pasirinkti savo jėgainės energetinio efektyvumo skaičiavimo metodus ir suderinti juos su Bendrijos sistema, kuri turėtų atitikti direktyvos nuostatas. Tačiau praktikoje taip nėra ir jėgainės rezultatai dėl įvairių valstybių narių skaičiavimo metodų labai smarkiai skiriasi. Toks suderinimas taip pat būtų veiksminga priemonė kovojant su sukčiavimu. ES turi imtis veiksmų, nes, kaip matyti iš valstybių narių pateiktų įvertinimo pranešimų dėl termofikacijos vystymo pažangos, siekiant padidinti tokiu būdu gaminamos elektros dalį, pirmojo vasario 21 d. patikrinimo rezultatai neatitinka strateginių tikslų.

4.3.4 EESRK ragina Komisiją ir Tarybą labiau remti trigeneravimo programas, kurio metu naudojama aušinimo metu susidaranti šiluma. Čia ypač reikėtų atkreipti dėmesį į tokių jėgainių COP (energetinio naudingumo koeficientus), t. y. santykį tarp aušinimo energijos išeigos ir šilumos energijos sąnaudų. Palyginus su įprastų prietaisų COP verte 2,0, tokios jėgainės atsižvelgiant į naudojamą šilumą leidžia pasiekti 0,7-1,3 COP vertę (8). Rinkoje jau yra medžio atliekų regeneratorių, kurie gali naudoti vaisių (sėklas, lupenas) ir žemės ūkio (alyvuogių liekanas, saldžiųjų kukurūzų burbuolės kotus) perdirbimo produktus, pjuvenas ir kitas medžio apdirbimo liekanas, sausas šakas, žievę, kavos pupelių lukštus, palmių atliekas, pramonines atliekas ir nebetinkamas pakavimo medžiagas. Iš 100 kg tokių atliekų pagaminama 70 kW nuolatinės elektros energijos (daugiausia 80) ir 130 kW šilumos ir aušinimo energijos. 1 tona medžio atliekų, kurių kaina yra 70 eurų, pakeičia 160 litrų dyzelino, kuris kainuoja 175 eurus.

4.3.5 Komitetas pabrėžia, kad būtina imtis veiksmų ir įgyvendinti priemones siekiant riboti produktų pakavimui skirtų medžiagų, kurias būtų galima perdirbti, naudojimą. Gamybai, o vėliau ir šių pakuočių sunaikinimui sunaudojama labai daug energijos atsižvelgiant į tai, kad dauguma jų yra biologiškai neskaidomos ir yra didelės taršos priežastis.

(8) Wikipedia (laisvas vertimas): speciali kogeneravimo sritis yra **trigeneravimas**, kai be elektros gamybos naudojama aušinimo metu gauta šilumos energija arba atšaldytas vanduo oro aušinimui ar pramoniniams procesams. Šilumos energija keičiama aušinimo energija naudojant ataušinimo ciklą, kuris veikia keičiant aušintuvo būklę ir naudojant absorbentą.

4.4 Rinkos veikimas

4.4.1 Šiuo metu energetikos rinka neišnaudoja visų savo efektyvumo galimybių, todėl būtinas didesnis elektros stočių energetinio efektyvumo ir nuostolių perdavimo tinkluose skaidrumas. Dujų ir elektros rinkos nebuvo visapusiškai liberalizuotos. Kai kuriais atvejais kainų nustatymo ir paties liberalizavimo proceso skaidrumo trūkumas tampa kliūtimi tikrai energijos efektyvumo politikai. Todėl reikėtų išplėtoti verslo, kuris valdo techninius monopolius, teisinio atskyrimo nuo laisvos konkurencijos sąlygomis veikiančio verslo sąvoką, kaip tai nustatyta direktyvose dėl elektros ir dujų rinkų liberalizavimo (atitinkamai Direktyva 2003/54/EB ir Direktyva 2003/55/EB), ir nustatyti griežtesnius nuosavybės atskyrimo reikalavimus.

4.4.2 Sektoriaus kainų politika turėtų skatinti efektyvų energijos vartojimą ir taupymą, ypač iškastinio kuro atžvilgiu, ir skatinti energijos iš atsinaujinančių šaltinių vartojimą. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas pažeidžiamoms vartotojų grupėms laikantis principo, pagal kurį būtina jiems užtikrinti bazinėms reikmėms būtiną energijos kiekį, tačiau atsižvelgiant į jų ekonominį interesą taupyti energiją: pavyzdžiui, būtų tikslinga pažeidžiamoms vartotojų grupėms nustatyti socialinius tarifus, tačiau iki tam tikros suvartojimo ribos, arba užtikrinti šeimoms finansinę paramą.

4.4.3 Naudinga energijos taupymą skatinanti schema yra elektroniniai skaitikliai, kurie leidžia sukurti nuotolinio energijos paskirstymo sistemą ir optimaliai valdyti tinklo apkrovimą. Pasak bendrovės ENEL (didžiausia elektros energijos tiekėja Italijoje), kuri savo 30 mln. vartotojų aprūpino nemokamais elektroniniais skaitikliais, nuoseklus energijos vartojimo organizavimas vykdamas tikslingą kainų politiką leidžia taikyti efektyvesnę gamybą, ypač ne piko metu. Elektroniniai skaitikliai suteikia galutiniams vartotojams daugiau žinių apie energijos vartojimą ir skatina protingiau naudoti išteklius. Direktyvose dėl energijos tiekimo paslaugų ir energijos tiekimo saugumo šie elektroniniai skaitikliai buvo pripažinti priemone, padedančia užtikrinti energijos efektyvumą.

4.4.4 Paskirstytos gamybos modelis (t. y. kai yra daug įvairių gamintojų, tarp jų ir labai mažų) sukelia daug problemų dėl vidutinės ir žemos įtampos tinklų, kurie sukurti vien tik vienos krypties srovei, naudojimo procedūrų. Norint pritaikyti tinklus naujiems gamybos metodams reikalingos labai didelės investicijos. Žinoma, vietinė elektros gamyba leistų patirti daug mažesnius nuostolių perdavimo metu, tačiau tam būtinos labai didelės investicijos, be to, jaučiamas didelis priešiškas net ir nedidelėms vietinėms jėgainėms.

4.5 Transporto sektoriuje buvo dedama daug pastangų, siekiant sumažinti energijos suvartojimą ir teršalų išmetimą, tačiau čia reikia imtis naujų priemonių, kadangi šiame sektoriuje

sparčiausiai didėja energijos vartojimas ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas (CO₂ išmetalai iš kelių transporto nuo 1990 m. iki 2004 m. padidėjo 26 proc.). Tai, kad Europos pramonė priklauso nuo trečiųjų šalių gaminamo transporto kuro (kurio 98 proc. sudaro iškastinis kuras), dar labiau verčia imtis esminių veiksmų gerinant efektyvų energijos vartojimą ir mažinant išmetalų kiekius bei dujų ir naftos produktų importą.

4.5.1 Rimtas ženklas rinkai yra visai neseniai priimtas Komisijos sprendimas dėl 120 g. CO₂/km tikslo, padangų ženklavimo ir specialių didžiausių trinties pasipriešinimo ribų, taip pat dėl reikalavimų dėl kuro, benzino mišinių, kuriame yra didelis etanolio, biodegalų lygis, mažai anglies turinčio kuro ir labai mažai sieros turinčio dyzelino tikslų įgyvendinimo parengiant teisės aktus. Nuo 2011 m. iki 2020 m. ES kuro tiekėjai privalės pasiekti, kad jų gaminamas kuras perdirbimo, transportavimo ir naudojimo metu į aplinką išskirtų 10 proc. mažiau šiltnamio poveikį sukeliančių dujų. Toks sumažinimas lems, kad iki 2020 m. į aplinką bus išmesta 500 mln. tonų mažiau anglies dvideginio. Tokio sprendimo priežastis buvo faktas, kad nuo 1995 m. iki 2004 m. išmetalų kiekis sumažėjo nuo 186 g CO₂/km iki 163 g CO₂/km, t. y. tik 12,4 proc., o bendras suvartojamas energijos kiekis smarkiai padidėjo, todėl sumažinti žalingus išmetalus yra dar sudėtingiau. Šis neatitikimas rodo, kad būtų naudinga padidinti energetikos požiūriu neveiksmingiems prabangiems automobiliams taikomą mokesčių. Tokia praktika jau yra įgyvendinama kai kuriose valstybėse narėse. Komisija mano, kad iki 2020 m. CO₂ išmetalų bus sumažintas dar 400 mln. tonų.

Europos automobilių gamintojų asociacija (angl. ACEA) paragino šio proceso pradžią iš 2012 m. nukelti bent į 2015 m., ir, kaip rekomenduoja aukšto lygio grupė Automobiliai 21, į procesą įtraukti visus veikėjus. Europos gamintojai jaučia, kad jei jie neįsitrauks į ilgalaikį planavimą pakeisti modelius, aptariamą priemonės lems nedarnias išlaidas Europos verslui.

4.5.2 EESRK pabrėžia, kad didelio masto iškastinio kuro keitimas biokuru gali lemti tai, kad degalų gamyba ims konkuruoti su maisto gamyba dirbamos žemės atžvilgiu. Tokiu atveju maisto kainos pakiltų iki energijos gamybos kainos lygio, kuri susilygintų su iškastinio kuro kaina, ir šiaurėje gyvenantys motorinėmis transporto priemonėmis važinėjantys asmenys imtų „konkuruoti“ su badaujančiais vargšais iš pietų. Kyla tikra etikos problema — žemės išteklių šiaurės pusrutulyje naudojami kuro gamybai, tačiau tie žemės ūkio išteklių galėtų išgelbėti milijonus žmonių pietuose nuo bado. Ajovos visas kukurūzų derlius galėtų būti naudojamas etanolio gamybai. Jei manysime, kad 25 galonų sportinio automobilio (SUV) kuro bake telpa 94,5 litrai kuro, o tai atitinka vieno žmogaus maisto metų racioną, problema tampa apčiuopiama ir spręstina. EESRK ketina išleisti nuomonę dėl šio klausimo ⁽¹⁰⁾.

⁽⁹⁾ L. Brown, www.earthpolicy.org ir 2005 m. Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) ataskaita.

⁽¹⁰⁾ TEN 286 — Biokuro pažangos ataskaita (pranešėjas Edgardo Maria Iozia).

4.5.3 EESRK pažymi, kad Komisija skatina savanoriškus susitarimus ir praneša apie privalomas priemones. Komisija pati pripažįsta, kad esant savireguliacijai tikslai gali būti pasiekti daug greičiau ir ekonomiškiau nei taikant teisinius reikalavimus. Savanoriški susitarimai gali turėti privalumų reguliavimo atžvilgiu. Tokius susitarimus galima greitai ir mažesnėmis sąnaudomis įgyvendinti ir taip pasiekti sparčią pažangą. Jie yra lankstūs ir juos galima suderinti su technologinėmis galimybėmis ir rinkos tendencijomis. EESRK prašo Komisijos atidžiai išnagrinėti mažos pažangos dėl CO₂ išmetalų Europos automobilių pramonėje priežastis, nors ši pramonė pirmąją investicijų moksliniams tyrimams ir vystymuisi srityje. EESRK pritaria Komisijos pareiškimui, kad įpareigojantys standartai ne visuomet leidžia pasiekti didžiausias mokslinių tyrimų galimybes ir gali trukdyti sprendimų, kuriuos reikia patvirtinti, pažangai.

4.5.4 Statybos pramonė gali atlikti labai svarbų vaidmenį siekiant energijos efektyvumo, vykdant naujų namų statybą ir pritaikant jau esamus pastatus. Tačiau daugelyje šalių ši pramonės šaka vėlavo diegti pažangiausias metodus ir stabdė aukštesnių standartų taikymą. Reikėtų dėti daugiau pastangų formuojant šiame sektoriuje veikiantiems operatoriams naują poreikį siekti aukštesnių standartų taikymo ir įgyvendinimo bei juos įtikinti, kad visuomet būtų pirmieji bandant diegti vis griežtesnius energijos standartus. Projektuotojams, vadovams ir visiems statybos sektoriuje dirbantiems specialistams turi būti užtikrintas tinkamas mokymas apie galimas priemones, kurios padėtų siekti energijos efektyvumo, ir numatytos naujos paskatos šiems tikslams įgyvendinti.

4.6 EESRK visiškai remia Komisijos siūlomas iniciatyvas, finansavimą ir mokesčių strategiją, ypač tas, kurios apima EIB ir ERPB. Komitetas taip pat remia veiksmus, skirtus padidinti Europos banko sektoriaus suinteresuotumą teikti finansinę paramą nacionalinių energetikos planų įgyvendinimui. Šiam tikslui yra labai svarbu panaikinti likusias teines kliūtis energijos vartojimo efektyvumo sprendimus siūlančioms bendrovėms.

4.6.1 EESRK ragina surengti specialią konferenciją dėl efektyvaus energijos vartojimo finansavimo, siekiant padidinti suinteresuotųjų šalių suvokimą ir paskatinti Europos bankininkystės sektorių dalyvauti svarbiame Europos ekonomikos modernizavimo projekte. Bankai galėtų dalyvauti tam tikrame tūkstantmečio iššūkyje, nustačius apdovanojimus tiems bankams, kurie patvirtins geriausias efektyvaus energijos vartojimo sprendimus.

4.7 EESRK nuomone, pats svarbiausias aspektas yra plačios visuomenės suvokimo didinimo kampanijos, kurias galėtų vykdyti nacionalinės ir vietinės valdžios institucijos, gamintojai ir energijos tiekėjai. Būtina pabrėžti regioninės valdžios institucijų, kaip „nešališkų“ informacijos perdavimo visuomenei kanalų,

vaidmenį. Reikėtų kuo plačiau informuoti apie sėkmingus energijos taupymo paskatų rezultatus. Nurodant tikrąsias produktų savybes, turėtų būti reklamuojamas efektyvus energijos vartojimas ir aplinkos išsaugojimas, todėl reikėtų skatinti tinkamesnį požiūrį į tai, kas lemia aplinkos būklę, nes šiuo metu tai pernelyg dažnai siejama su produktais, kuriuos iš tiesų naudojant energija vartojama neefektyviai. EESRK pritaria, kad būtų sukurta „Merų konferencija“, bet mano, kad sukviesti 20 Europos svarbiausių miestų merų tėra menkas tikslas. Turėtų būti siekiama daug daugiau, o vietos patirtis turėtų būti išnaudojama daug veiksmingiau. Vienas iš būdų sujungti administratorių, atsakingų už miesto transporto politiką, ir administratorių, atsakingų už gretimas veiklos sritis, darančias tiesioginį poveikį visuomenei, patirtį — sukurti portalą, skirtą keistis patirtimi tarp ES didmiesčių ir miestų, kuriuose gyvena daugiau nei 80 proc. gyventojų. „Efektyviai energiją vartojančių municipalitetų sertifikatus“ (pirmas sertifikatas buvo suteiktas nedideliame Italijos municipalitetui Varese Ligure) teikimas, be jokios abejonės, yra svarbi paskata vietinės valdžios institucijoms tvirtinti efektyvaus energijos vartojimo politikos kryptis. Komisija taip pat galėtų surengti „Europos efektyvaus energijos vartojimo varžybas“ tarp Europos mokyklų ir įsteigti prizus už geriausias efektyvaus taupymo ir kokybės sujungimo sprendimus.

4.7.1 EESRK apgailestauja, kad Veiksmų plane nepakankamai dėmesio skiriama socialinių partnerių ir socialinio dialogo vaidmeniui visais energijos taupymo politikos įvertinimo, skatinimo ir vystymo lygmenimis. EESRK ragina Komisiją imtis veiksmų, skirtų skatinti ekologinio tvarumo klausimų įtraukimą į įvairias veikiančias socialinių dialogų struktūras, ypač į sektorinį dialogą ir Europos darbo tarybas. Gerinant darbuotojų informavimą, konsultavimą ir didinant jų dalyvavimą, puikių rezultatų efektyvaus energijos vartojimo prasme duotų su darbu susietas metodas, nes taip būtų apsaugoti pramonės procesai ir naujos technologijos, darbuotojų judėjimo klausimai, atliekų perdirbimas ir darbas namuose. Todėl pats svarbiausias dalykas yra tai, kad darbuotojų atstovai privalo dalyvauti efektyvaus energijos vartojimo strategijose. Viena iš galimų socialinių partnerių diskusijų sričių yra kolektyvinės sutartys, kuriomis, remiantis tikrąja partneryste, darbuotojams būtų paskiriama tam tikra verslo taupymo dalis. Padėdamos skleisti geriausias patirties pavyzdžius, profesinių sąjungų organizacijos vaidina svarbų vaidmenį didinant žinias ir suvokimą Europos ir nacionaliniu lygmeniu.

4.7.2 Labai svarbu, kad energijos taupymo klausimas būtų sprendžiamas pasitelkiant gerą bendros socialinės atsakomybės patirtį, ypač daugiatautėse visuomenėse. Jį svarstant, būtinas aktyvesnis socialinis dialogas, kad būtų galima spręsti su efektyviu energijos vartojimu susijusias problemas ir siekiant padėti

apibrėžti saikingo anglies naudojimo Europos strategiją atsižvelgiant jos neigiamą poveikį sveikatai, pavyzdžiui, kietųjų dalelių, keliančių pavojų daugelyje Europos miestų, problema. Geros praktikos skleidimas, pavyzdžiui, nenaudojant anglies spausdintuvuose arba kitos iniciatyvos, padeda didinti sąmoningumą ir skatinti teigiamą požiūrį į tvarų vystymąsi skatinančias politikos kryptis.

4.8 Komisija tvirtai pabrėžia tarptautinių energijos intensyvumo didinimo problemos aspektą. EESRK pritaria partnerystės pasiūlymams ir tam, kad būtų parengtas Tarptautinis pagrindų susitarimas. Planuojamos tarptautinės konferencijos dėl efektyvaus energijos vartojimo klausimu EESRK išpėja apie nepakankamai įvertintą poreikį įtraukti AKR ir Euromed valstybes bei

EKP programas. Norint pasiekti tvaraus vystymosi tikslus, būtinas tarptautinis bendradarbiavimas, todėl reikia daugiau diplomatinį pastangų, kad, pasibaigus Kioto protokolo galiojimui, iki 2009 m. būtų pasirašytas naujas tarptautinis susitarimas. Šis klausimas bus aptartas šiais metais įvyksiančioje konferencijoje, kuri bus surengta Bali.

4.9 Europos pramonė, plėtojanti svarbias energijos taupymo technologijas, vystydama bendradarbiavimą pramonės srityje, gali suteikti svarią pagalbą kitoms valstybėms gerinant jų elektros gamybą, energijos vartojimo kokybę ir mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir taip prisidėti prie bendro energijos vartojimo mažinimo.

2007 m. rugsėjo 27 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Dimitris DIMITRIADIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl oro uostų rinkliavų

COM(2006) 820 galutinis — 2007/0013 (COD)

(2008/C 10/09)

Taryba, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 80 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. kovo 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl *Pasiūlymo priimti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl oro uostų rinkliavų*.

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. rugsėjo 5 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Thomas McDonogh.

438-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. rugsėjo 26-27 d. (2007 m. rugsėjo 26 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 143 nariams balsavus už, 2 — prieš ir 2 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1 Komisija turėtų nustatyti įvairių oro uostų tipų projektavimo kriterijus siekdama užtikrinti, kad oro uostai būtų praktiški, funkcionalūs ir pasiteisintų komerciškai sąnaudas padengiant oro uostų rinkliavomis.

1.2 Valstybė turėtų padengti oro uostų saugumo išlaidas. Tai yra nacionalinio saugumo problema.

1.3 Reikėtų skatinti regioninių oro uostų statybą ir veiklą. Jie atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį regionų ekonomikoje. Be to, jie mažina spūstis didžiuosiuose oro uostuose ir dažnai būna labai naudingi paieškos ir gelbėjimo operacijoms.

1.4 Oro uostus reikia laikyti pagrindines viešąsias paslaugas teikiančią struktūrą, kuri nebūtinai turi būti pelninga, ir tam

tikromis aplinkybėmis jai gali prireikti finansinės pagalbos. Gana įprasta skirti pagalbą viešajam transportui.

1.5 Komisija turėtų nustatyti oro uostų procesų (pvz., registravimo, keleivių paieškos) planavimo kriterijus, tuomet įvertinti pakeisto reguliavimo poveikį svarbiausių procesų dinamikai ir atitinkamą poveikį išteklių kiekiui bei išlaidas, kurias patirs operatoriai toliau laikydami susitarimų dėl paslaugų lygio, o svarbiausia — orlaivio parengimo eiliniam reisui laiko kriterijaus.

1.6 Komisija turėtų pripažinti kokio dydžio mokesčių reikia siekiant užtikrinti, kad mažiausiuose oro uostuose, kur keleivių srautas gali būti nepakankamas verslo ekonomikai paremti, būtų laikomasi reikalavimų.